

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

P. O. Box 1005

WASHINGTON 13., D. C.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ

Hungarian Bimonthly — Revista Húngara egész évre 4, félévre 2. dollár.

Revue Bimensuelle Hongroise

Előfizetési díj: Északamerikában

Más országban havi két coup.

A MOSZKVAI FEGYVERSZÜNETI TÁRGYALÁSOK

Irta: DR. TELEKI GÉZA

Copyright 1955 Géza Teleki

II.

Az ideiglenes magyar államhatalomra vonatkozó tárgyalások

Ahhoz, hogy Magyarország a Szövetséges Nagyhatalmakkal a végleges fegyverszünetet megköthesse és így a Harmadik Birodalomtól elválhasson, feltétlenül szükséges volt egy a magyar államot reprezentáló szervre, amelyet a szövetségesek is elismernek. Egy ilyen szerv alakítása annál is inkább látszott szükségesnek a Moszkvában tartózkodó magyarok részére, mert november hónap folyamán Magyarország egyik felét a németek, a másik felét az oroszok fosztogatták és rabolták.

Két tárgyalás készítette elő az utat e megoldás felé. Mindkettő, november 13-án és 16-án Molotov Kreml-beli lakásán zajlott le, Molotov, Dekanozov, Kuznyecov, a három magyar vezérezredes, Szent-Iványi és Teleki részvételével. A november 13-i tárgyaláson megállapodás jött létre, hogy egy magyar nemzeti bizottság vagy kormány alakíttassék Veress Lajos vagy Miklós Béla elnöklétével, Debrecen székhellyel. A november 16-i tárgyaláson azután végleg megállapodtak abban, hogy egy ideiglenes kormány kerül megalakításra Debrecenben. Véglegesnek látszott a megállapodás Miklós Béla elnökségét illetőleg is. A résztvevő magyarok ezen a tárgyaláson újból visszautasították Molotovnak azt az ajánlatát, hogy moszkovita magyar kommunistákkal tárgyaljanak. Emiatt az oroszok nem engedték a bizottság tagjait vagy a vezérezredeseket Magyarországra utaz-

ni, hanem Gerő Ernőt és valószínűleg Nagy Imrét küldték repülőgépen oda a helyzet kifürkészésére. És november 17-től kezdve újra várni kezdték a bizottságot.

Közben a fegyverszüneti bizottság a következő személyeket ajánlotta a kormány tagjaiul: Miklós Béla, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Faragó Gábor, Tildy Zoltán, Kéthly Anna, Székfü Gyula, Kállai Gyula, Benedek Marcel, Rassay Károly, Szakasits Árpád, Szabó Dezső, Szilágyi Ernő és Kiss Béla. Vezérkari főnöknek pedig Vörös Jánost.

November 23-án Moszkvába érkezett és a többi magyarhoz csatlakozott Simonffy Tóth Ernő vezérkari őrnagy feleségével és Török József repülőszázados. Nekik kellett volna kihozniok Tildyt, Szakasitsot és Kállait, akik azonban ismeretlen okból a megbeszélte találkozón nem jelentek meg.

Simonffy pár nappal repülőgépen való menekülése előtt állítása szerint még tárgyalat Tildyvel és arról tájékoztatta most a moszkvai urakat, hogy miképpen alakult meg otthon az ellenállást képviselő Magyar Front és kik annak vezetői. A Magyar Front is kijelölte már szerinte egy új magyar kormány tagjait Tildy Zoltán, Szakasits, Kéthly, Kállai, Bajcsy-Zsilinszky, Rassay és Somogyi Miklós személyeiben, kiegészíteni kívánván őket a rendelkezésre álló magasabb rangú és szükséges katonai ta-

gokkal. Ezekről a részletekről a delegáció értesítette a szovjet kormányt, de december 5-ig nem jött semmi válasz.

Még november 27-én megkérdezték Telekit, hogy milyen vallású. Ez a kérdés, melyre a választ az oroszok nyilván maguk is tudták, csak azt indikálhatta, hogy az oroszok most készítik elő saját magyar kormányalakítási terveztükét és Telekit kultuszminiszternek kívánják talán jó névjegyként a leendő magyar kormányba.

December 5-én estefelé hirtelen elszállították autón a három vezérezredest, Szent-Iványit és Telekit a kémelhárító irodába. Itt Kuznyecov fogadta őket Gerő Ernő, Nagy Imre és egy Grigorjev nevű pártmegbízott jelenlétében. Grigorjev, aki tökéletesen beszélt magyarul, lett később a budapesti szovjet követség titkára és egyben Vorosilov tolmácsa. Gerő ezen a megbeszélésen átadott egy kormánylistát és egy gépelt kormánynyilatkozatot. A kormánylista tökéletesen egyezett a később Debrecenben „megválasztott” ideiglenes kormányval. A kormánynyilatkozat is majdnem szószerint egyezett a Miklós Béla által a debreceni nemzetgyűlés előtt elmondott kormánynyilatkozattal. Változás csak annyi volt, hogy Miklós és Teleki megállapodtak a többiek tudomása nélkül abban, hogy a harmadik paragrafus utolsó mondatából kihagyatik majd a felolvasás alkalmával Debrecenben egy közbeszűrt mondat, amely a Szovjetuniót „a népek szabadsága és függetlensége védelmezője”-nek aposztrofálta. Már akkor legszívesebben azt írták volna a „védelmezője” szó helyébe, hogy „leigázója”. E mondat mindenestre szatírába illő volt és szemtelen hazugságnak kellett tekinteni.

Az iratok átadásával a tárgyalás Kuznyecovnál be is fejeződött, mert a fegyverszüneti bizottság három tagja gondolkozási időt kért, nem akarván megbeszélés nélkül azonnali választ adni. A megbeszélés után nagyszabású vacsora, majd mozielőadás következett. Minden arra mutatott, hogy még az éjjel fontos tárgyalás lesz Molotovnál.

Szent-Iványi és Teleki nem mentek el a moziba, beteget jelentve, de valójában elő akartak készülni a tárgyalásra. Szent-Iványi később valóban lázas idegösszeroppanást kapott és így nem is ment el a december 6-án hajnali 2 óra 30 perckor kezdődő tárgyalásra. Csak a há-

rom vezérezredest és Teleki vettek ezen részt a Kremlben, ahol orosz részről Molotov, Dekanozov, Kuznyecov, Susejkov, Puskin, Grigorjev, egy Podzerov nevű tolmács és néhány magasrangú katona, — „fél-orosz” részről pedig Gerő és Nagy Imre vettek részt. Ez volt az utolsó, de egyben talán legfontosabb tárgyalás Moszkvában.

Molotov először bemutatta az orosz urakat: Susejkovot, mint aki Vorosilov megérkezétségéig a magyar kormányt „be fogja vezetni Debrecenben működésébe”, Puskin mint a jövőbeli magyarországi szovjet követet, Grigorjev mint a szovjet kommunista párt megbízottját és „felügyelőjét.” A tárgyalást Molotov azzal kezdte, hogy „örömmel hallom, hogy az urak elfogadták javaslatainkat a kormány és nyilatkozata tárgyában”, majd hozzátette, hogy még egyszer személyesen és egyenként is megkérdi a jelenlevő magyarokat, hajlandók-e a kormányban résztvenni.

A vezérezredek sorban igennel válaszoltak. Teleki azonban visszautasította. De a szovjet kormánynak érdeke lehetett őt a kormányban látni és ezért Molotov elfogadta Telekinek azt a kérését, hogy az ideiglenes nemzetgyűlésbe a közjogi méltóságok, egyházak képviselői és egyetemi tanárok is behívhatók legyenek. Részben ezekből alakulhatott meg később Debrecenben a Polgári Demokrata Párt.

Teleki azon kérdésére, hogy elismeri-e továbbra is a szovjet kormány a fegyverszüneti bizottságot, Molotov határozott nemmel felelt. Ez azt jelentette, hogy a bizottság megszűnt és az abban résztvevők most már mint egyének vállalhattak felelősséget tetteikért. Teleki azon kérdésére pedig, hogy elismeri-e a szovjet kormány a Magyar Királyságot és annak államformáját, Molotov csak ennyit válaszolt: „Ezzel a Magyarországgal már négy éve háborúban vagyunk.” Azután, szinte mérgesen, és újjal mutatva Telekire, azt mondta: „Ön részt vehet vagy sem. Ez magánügye. De ha nem vesz részt, úgy a magunk módján fogjuk megoldani a problémát.” Hivatkozással erre a kijelentésre Teleki elfogadta a kormányban való részvételt.

Gerőt és Nagy Imrét Molotov meg sem kérdezte, pedig „magyar uraknak” állította be őket. Ebből nyilvánvaló volt, hogy ezek ketten a szovjet kommunista párt tagjai és nem magyar állampolgárok. A tárgyalás végeztével

Kuznyecov utasítást kapott, hogy a magyarok hazaszállításáról Debrecenbe azonnal intézkedjék.

Igy azután december 7-én vonaton hazaindult a társaság. Csak Szent-Iványi maradt Moszkvában, akit az oroszok nem eresztettek el, mondván, hogy ő lesz az összekötő a debreceni kormány felé és később moszkvai magyar követ. Valójában azonban azért, mert féltek, hogy otthon ellenállást fog szítani és szervezni.

Az utazás vonaton négy napig tartott. Első nap Konotopon át Kievig, második nap Odeszszáig, harmadik nap Tiraszpol, Kisinyev, Jassy, Bacau és Focsani útvonalon Ploestiig. Eddig az állomásig az oroszok már szélesvágányú vasutvonalat építettek ki. Negyedik nap a román király szalonkocsiján és több hálókocsin folytatódott az út Brassó, Szeben, Gyulafehérvár, Déva, Lippa, Arad, Nagyvárad, Érmihályfalva vonalon. A határt a magyarok Nyirábrányánál lépték át és december 11-12-én éjjelre befutottak Debrecenbe.

Az útvonal ukrainai szakaszán a vonat sokszor állt meg és a magyarok a kis állomásokon szabadon beszélgethettek az ott lézengő és élelmiszert kolduló megmaradt lakossággal. Kivételesen mindenhol azt mondták az emberek, hogy a falvak leégetése és kirablása nem a németek műve volt, hanem a németek elől visszavonuló vörös hadseregé. E szomorú kép és közlés előrevetette árnyékát a magyarországi lehetőségekre és egy ideiglenes kormány nehéz feladataira.

AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY MEGALKAKULÁSA ÉS MŰKÖDÉSÉNEK KEZDŐ LÉPÉSEI

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés létrehozása

A Moszvából hazatért magyarok nehéz feladatok elé tekintettek. Különösen Miklós Béla és a leendő kormánytagok, Faraghó, Vörös és Teleki, akik közül egyik sem volt hivatásos politikus, kerültek nehéz helyzetbe. A moszkovita kommunisták, Gerő, Nagy Imre és Gábor József száz százalékig a szovjet kommunista párt és a Kreml irányelveit képviselték, és így nem voltak magyaroknak tekinthetők.

Az utazás alatt állandó tárgyalások folytak. Miklós Bélát mind az oroszok, mind Gerő erő-

sen igyekeztek befolyásolni a Debrecenben való teendők mikéntjére vonatkozólag. Ezek el-
lensúlyozására Miklós bizalmas tárgyalásokat folytatott négyesben Vörössel, Faraghóval és Telekivel. Ezeknek a tárgyalásoknak az eredményét a következőkben foglalták össze:

1. A nyugati hatalmakat Magyarország sorsa nemigen érdekli és nem is tájékozottak a magyar ügyeket illetőleg.

2. Az oroszok kétszínűek, mert mialatt a nyugati hatalmak felé a demokrácia elveit hangoztatták, nem változtatták meg kommunista céljaikat és jelentékeny területi s politikai ambícióik vannak Középeurópában.

Kétszínűek a magyarokkal szemben is, aminek legjobb példája még október folyamán az volt, hogy az előzetes fegyverszüneti feltételek aláírása alkalmával megígérték a három szövetséges nagyhatalom nevében, hogy e tényt titokban tartják, amíg a kormányzó vissza tudja vonni csapatait Budapestre. Viszont október 11-én este, a moszkvai és londoni rádiók bejelentették, hogy Magyarország fegyverszünetet kért a szövetségesektől Moszkvában. Erre a közlésre a Debrecen felé irányított és élével Szolnok előtt álló 21. német páncélos hadosztály megfordult és benyomult Budapestre, ahol Guderian vezérezredes 22 óra 20 perckor ultimátumot nyújtott át a honvédevezérkar főnökének Budapest átadását követelve. Ez a rádiójelentés okozta október 15-ét és most azokkal az oroszokkal, akik ilyen módon meghazudtolták a Moszkvában tárgyaló magyarokat, kell együttműködve országot építeni.

3. Magyarország elvesztette a háborút és a romokból meg kell menteni, amit még lehet. Mégpedig egy Magyarországot tönkretenni és bekebelezni akaró orosz kommunista nyomással szemben, amelyet a nyugati hatalmak pártolnak.

4. A magyar nemzetet politikai csődből kell újra feltámasztani és a leendő kormányt a lehetőségekhez képest alkotmányos módon létrehozni, tehát nemzetgyűléssel megválasztatni.

5. A magyar ideiglenes kormány legfontosabb feladatai lesznek:

- a) a németeknek hadat üzenni,
- b) a végleges fegyverszünetet megkötni,
- c) a politikai, társadalmi és gazdasági életet elindítani és normális vágányba terelni,

d) alkotmányos és szabad választást előkészíteni és lefolytatni.

E ténykedései folyamán a kormány hármass felelősséget visel. Felelős a nemzettel szemben, azaz történelmileg. Felelős a Szövetségekkel szemben, azaz vállalt kötelezettségeinek eleget kell tennie. S felelős önmagával szemben, azaz hogy amit cselekszik, erkölcsileg helytálló legyen.

6. Minden működést az oroszok szigorú ellenőrzése mellett és a kormányban résztvevő áruló idegen kommunista elemek ellenére kell végrehajtani.

Az erre a megállapodásra jutott magyarok december 12-én reggel érkeztek Debrecenbe. A környék és a város a pusztulás képét mutatta. Az utcák üresek voltak és a lecsökkenő lakosságú városban az oroszok garázdálkodtak. A megérkezett magyarokat az Arany Bika szállóban helyezték el és csak Miklós Bélának adtak egy rablott butorokkal berendezett különlakást a pénzügyigazgatóság palotájában.

A végleges fegyverszünet aláírásához szükséges kormány szerv megválasztása a terv szerint egy ideiglenes nemzetgyűlésre hárult. Ezért még december 12-én délután a Moszkvából hazatért és több, az ország felszabadult részeiből Debrecenbe érkezett, valamint néhány debreceni polgár részvételével megválasztott az Ideiglenes Nemzetgyűlést Előkészítő Bizottság. Elnöke Vásáry István, Debrecen polgármestere volt.

Tekintve hogy az oroszok engedélye nélkül senki sem közlekedhetett Magyarországon, de nem is igen volt mivel, csak a kommunistáknak voltak az ország orosz megszállás alatti részéről adataik. Ennélfogva a bizottság elfogadta Gerő statisztikai adatait és egyben gyakorlati érvelését, amely szerint harmincnégy nagyobb városból, ill. helységről hívhatók csak össze a képviselők. Ez a 38 helység majdnem 1,400.000 lakost képviselt. A vidék részben képviselet nélkül maradt a Kisgazda Párt kárára. A városokban nagyobb számmal voltak a munkások és így — az orosz és kommunista terveknek megfelelően — a Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt és a Szakszervezetek (melyek szintén beküldhették a képviselőket) dominálhatták a nemzetgyűlést. A behívandó 213 képviselőnek több mint a fele a következő néhány városra esett: Szeged, Debrecen, Pécs, Miskolc, Diósgyőr, Békés-

csaba, Orosháza, Hódmezővásárhely.

Gerő tervének elfogadása mellett szólt, hogy elutasítása esetén az oroszok nem járultak volna hozzá a behívásokhoz és nem adtak volna közlekedési alkalmatosságokat a behívó bizottságok számára.

12 két-három személyt számláló csoportban 28 behívó bizottsági tag indult útnak december 15-én, hogy összegyűjtse a nemzetgyűléshez szükséges képviselőket. Minden csoportban legalább egy kommunista volt, de ott ahol fontosnak vélték és félték a másik behívó tag népszerűségétől, két kommunista is kísérte útjára a másik tagot.

A fegyverszüneti bizottság tagjai számára, akik 1944 szeptember óta nem látták hazájukat, csak most, a képviselőket összehívó bizottságokban való részvételkor tárult fel az ország igazi képe. Kiegett falvak, hol csak néhány kóbor kutya lézengett és néhány csontvázra fagyott gyerek bújt elő a romokból. A felnőtteket elhurcolták. Embert a tájon nem lehetett látni. Felrobbantott hidak, úttalan utak, s a port sem bolygatta szekér vagy autó, mert azt is elrabolták. A sárban semmi állatnyom vagy szekérvágás. A kukorica szárán még kint a mezőn, de a szalmakazlakat nyilván szét hordta az orosz fekvőhelynek és a szél hirmondónak más tájakra. Csak a városok adtak némi menedéket a lakosságnak.

A garázdálkodó és rabló orosz csapatok s állítólagos katonaszökevények ellenére a képviselőket behívó küldöttségek december 20-ára elhozták Debrecenbe a városok Nemzeti Bizottságai által megválasztott képviselőket. A moszkovita kommunisták ellenzése ellenére sikerült elhozni képviselőként két közjogász professzort: Molnár Kálmánt Pécsről és Zsedényi Bélát Miskolcra. Nélkülük a nemzetgyűlés és a kormány első heteinek működése teljes kommunista ellenőrzés mellett folyt volna.

December 20-án nagy sugdolóadások voltak a kommunisták táborában, de a kommunistákkal szembenálló jóérzésű magyarok közt is. A kommunisták terve, amelyet az oroszok pártoltak, az volt, hogy nemzetgyűlési elnöknek a szociáldemokrata Takács Ferenc, képviselő és leendő kormánytag Szentpéteri Kun Béla egyetemi tanárt fogja javaslatba hozni és azt a javaslatot a nemzetgyűlésnek egyhangúlag el kell fogadnia. Miután radión és újságjaikban világszerte, az orosz ellenőrzés alatt álló ma-

gyar lapok pedig az országban csupán a Kun Béla nevet írták volna ki és ezzel hirdették volna 1919 uralmának visszatérését, a nem-kommunista magyarok egy csoportja ezt el kívánta kerülni. Ezért Miklós Béla és Teleki tárgyalásokat folytatott Mo'nár Kálmánnal és Zsedényivel a célból, hogy egy a nemzetgyűlésen keletkező zűrzavar közben hirtelen egyiküket jelölni lehessen az elnöki székre. Egy ilyen zűrzavar annál is inkább előidézhetőnek látszott, miután Valentiny Ágoston és Léway Zoltán, sőt mások is, Juhász Nagy Sándort kívánták az elnöki pozícióra ajánlani.

Mindkét oldal tehát, a kommunista és a nem-kommunista is, felkészült az első összecsapásra, mely sorsdöntő lehetett a magyar politikai élet elindulása szempontjából.

Ilyenek voltak az előzmények, amelyek előkészítették az Ideiglenes Nemzetgyűlés működését.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulása.

Debrecenben, az ideiglenes magyar fővárosban, december 21-én délután 2 órakor tartotta első ülését az Ideiglenes Nemzetgyűlés. Az „ideiglenes” jelző minden esetben azt kívánta kifejezésre juttatni, hogy az egész ország nem vehetvén részt a választásokon, egy majdani kormány által előkészítendő végleges és országos választás fogja eldönteni az ország politikai sorsát és az államformát. Az ideiglenes nemzetgyűlés és kormány csupán erre a feladatra vállalkozott. A nemzetgyűlés mindkét napon a debreceni kollégium nagytermében ülésezett, ott ahol közel 100 év előtt a Szabadságharc Nemzetgyűlése tartotta üléseit. A padokon kis fémtáblák jelezték, ki ült ott 1849-ben. Azt a helyet, melyen egykor Kossuth Lajos ült, most senki sem foglalta el.

A Nemzetgyűlést a Himnusz nyitotta meg, majd Vásáry István, az Előkészítő Bizottság elnöke megnyitotta a nemzetgyűlést és felhívására megválasztották a Mandátumvizsgáló Bizottságot. Az ülés felfüggesztésének tartama alatt a bizottság felülvizsgálta a mandátumokat, és az ülés folytatásának bejelentése után jelentést tett működéséről. E jelentést, amely 230 képviselőt igazolt, a nemzetgyűlés tudomásul vette.

Ezután következett az elnökválasztás a Gerő

által előre előkészített tárgyrend hatodik pontjaként, amely így szólt:

„Szeged, Debrecen, Pécs, Miskolc és Hódmezővásárhely küldöttei közös javaslatot tesznek (egy megbízott felszólaló, Erdei Ferenc, által) az Ideiglenes Nemzetgyűlés elnökének, két alelnökének és két jegyzőjének megválasztására. A választás megejtése (előzetes megállapodás alapján)”

Takács Ferenc meg is tette javaslatát Szentpéteri Kun Bélára vonatkozólag. Léway Zoltán kiszagdpárti képviselő Szentpéteri Kun megválasztása ellen ágált. Valentiny Ágoston ellenjavaslatot tett, Juhász Nagy Sándort ajánlva. Erre a kommunisták, főleg Gerő és Révei, felháborodva kiabálni kezdtek: „Ez a megállapodás ellen van”, „követeljük, hogy a megállapodást betartsa a nemzetgyűlés... Kikerjünk magunknak!”

OCCIDENTAL PRESS
WASHINGTON, D. C. U. S. A.

Célul tüzte ki a magyar kultúra ápolását a száműzetésben és a magyar szellem értékeinek megismertetését a szabad világgal. Kiadványainak nagyobb részét idegen, elsősorban angol nyelven jelenteti meg. Eddig megjelent:

SZÁMŰZÖTTÉK NAPTÁRA
(Ára 1.- Doll.)

**TIZENHÁROM MAGYAR
REMEKMŰ**

(A legszebb magyar novellák)
(Juhász Vilmos bevezetésével)

(Ára: 1.50 Doll. vászonkötésben: 2.- Doll.)

E l ő k é s z ű l e t b e n :

Gombos Gyula:

THE FATE OF CENTRAL-EASTERN
EUROPE

Fercsey János:

MAGYAR SORSOK AMERIKÁBAN

Veress Sándor:

BÉLA BARTÓK AND THE WORLD HE
LIVED IN

Omar Khayyám:

RUBÁIYÁT (Fordította Sziklay Andor)

The best Hungarian short stories

M e g r e n d e l h e t ő :

OCCIDENTAL PRESS

7. O. Box. 1005 Washington 13, D. C.

A kitörő hangzavarban senki sem hallotta meg a szomszédját sem. Csak Vásáry hallotta, hogy Juhász Nagy Sándor ülésfelfüggesztést kíván. Hirtelen erőteljesen csengetett, mire csendesebb lett a hangzavar. Vásáry, anélkül hogy további közbeszólásokat megvárt volna, öt percre felfüggesztette az ülést.

A szünet azonban másfél órát tartott. Szentpéteri Kun Béla, inszenált fenyegetések hatása alatt ijedten otthagya az ülést és miután távollevő személyt nem lehet megválasztani, Juhász Nagy pedig erősen húzódozott, tanácstalan volt mindenki. Ekkor a nem-kommunista tábor előre megbeszélte terve szerint, néhány kijelölt képviselő bedobta Zsedényi Béla nevét. Egyesek ütemesen kiabálták nevét, mások viszont ordítva kérdezték: „Ki az a Zsedényi Béla?” Mikor Vásáry hirtelen csengetve újra megnyitotta az ülést, Valentiny Zsedényit proponálta. Vásáry, szinte be sem várva a nemzetgyűlés választát, kijelentette: „Közfelkiáltással megválasztva Zsedényi Béla...” Gerő Ernő vörös arccal, dühösen szólt oda a vele szemben ülő Telekihez: „Ez az ön műve...”

Zsedényi maga is meg volt lepve. Telekihez fordulva azt mondta: „Még tárgyrendem sincs. Hogy folytassam le ezt az izgatott ülést?” Teleki átadott neki egy részben átszövegezett és kibővített tárgyrendet, amelyet előző éjjel készített el. Ezzel a kezében ült Zsedényi az elnöki székbe és megtette a napirendi indítványát, amelyet a nemzetgyűlés elfogadott.

Alelnököknek Juhász Nagy Sándort és Sántha Kálmánt, jegyzőknek Vörös Józsefet és Vörös Vinczét választották. Ezután Balogh István betérjlesztette a nemzetgyűlés Szózatát. Majd Miklós Béla pártönkivüli, Erőss János kiscgazdapárti, Gerő Ernő kommunista, Erdei Ferenc parasztpárti és Takács Ferenc szociáldemokrata tartottak beszédet pártjaik nevében. Utánuk még többen szólaltak fel röviden. Miután már ekkor délután háromnegyed 6 óra lett, és a sötétségben Debrecen utcáin járkálni többnyire könnyen végződött azzal, hogy az oroszok elhurcolták az utcán tartózkodókat „hadifogságba”, Zsedényi azt javasolta, hogy a nemzetgyűlést másnap reggel tíz órakor folytassák. E napirendi javaslatot a képviselők elfogadták.

Este izgatott tanácskozások folytak minden pártnál és csoportban. Zsedényit Miklós Béla és Teleki részletesen informálták a moszkvai ese-

ményekről és a már Moszkvában kijelölt kormány tagjairól. Majd másnap, december 22-én korán reggel, már folytatódott a tárgyalások az államfői jogkör megállapítása tárgyában, amelyre vonatkozólag Molnár Kálmán javaslata lett irányadó. Ez főleg a kinevezések joga szempontjából volt szükséges.

December 22-én reggel 10 órakor újból összegyűltek a képviselők a kollégium nagytermében. Most már Zsedényi Béla hozzáértő elnöklése alatt, rendben folyt le a kitűzött program. Megválasztották a nemzetgyűlés politikai bizottságát, amely rövid időre félrevonult s külön tárgyalta, majd megtette jelentését és javaslatát a kormány megválasztására vonatkozólag. A javaslat erre vonatkozó része csak ennyit tartalmazott: „A kormány megalakításával Dálnoki Miklós Béla vezérezredes, ideiglenes nemzetgyűlési képviselő urat tessék megbízni.”

Miklós Béla azonnal előterjesztette a kormányjavaslatot, amely egyezett a Moszkvában Molotovnál létrejött megállapodással:

Miniszterelnök: Dálnoki Miklós Béla (pártönkivüli)

Belügyminiszter: Erdei Ferenc (kommunista, taktikai okokból parasztpártinak állították be, de rövidesen kiderült, hogy valójában kommunista)

Pénzügyminiszter: Vásáry István (kiscgazda)
Külgügyminiszter: Gyöngyösi János (kiscgazda)

Kultuszminiszter: gróf Teleki Géza (pártönkivüli)

Honvédelmi miniszter: Vörös János (pártönkivüli)

Földművelésügyi miniszter: Nagy Imre (kommunista)

Kereskedelmi miniszter: Gábor József (kommunista)

Igazságügyminiszter: Valentiny Ágoston (szociáldemokrata)

Iparügyi miniszter: Takács Ferenc (szociáldemokrata)

Közellátásügyi miniszter: Faraghó Gábor (pártönkivüli)

Népjóléti miniszter: Molnár Erik (szociáldemokratának volt beállítva, de azonnal a kormányalakítás után kiderült, hogy kommunistának vallotta magát)

A becsempészett Erdei és Molnárral együtt tehát négy kommunista, négy pártönkivüli, két

kiszagda és két szociáldemokrata került a kormányba.

A kormány megválasztása és fogadalma után a miniszterelnök felolvasta az Ideiglenes Nemzeti Kormány nyilatkozatát, — azt, amelyikről a moszkvai tárgyalásokkal kapcsolatban már szó volt.

A nyilatkozatban a pártok és szakszervezetek részéről hozzászólások következtek; majd az államfőt megillető kinevezési jogokra vonatkozó javaslat elfogadása után a nemzetgyűlés felhatalmazta a kormányt a végleges fegyverszünet megkötésére.

Ezzel a tárgysorozat ki is merült s a nemzetgyűlés megbízta az elnökséget, hogy az Ideiglenes Nemzetgyűlést a szükséghez mérten egybehívassa. Majd felhangzott a Szózat, amellyel az Ideiglenes Nemzetgyűlés ülészaka befejeződött. Az ülés berekesztése után a képviselők tekintélyes része azonnal hazaindult, sokan azért, hogy az oroszok garázdálkodásai ellen családjukat megvédhessék.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés nem is ülésezett többet Debrecenben. Már csak Budapesten lett összehívva március 15.-e után, mikor a kormány oda tette át székhelyét.

Most tehát az Ideiglenes Kormányra és az Ideiglenes Nemzetgyűlés Elnökségére együttesen hárultak mindazon feladatok, amelyek Magyarország nemzetközi függetlenségének elismerését és a romokból való újjáépítését kellett célozzák.

Már a nemzetgyűlés megmutatta és a további debreceni kormányműködés csak alátámasztotta azt a tényállást, hogy két egymással szemben álló harccsoport keletkezett. A kommunista, melyet Gerő, Nagy Imre, Gábor József, Molnár Erik, Erdei és részben Gyöngyösi képviseltek Rákosival a háttérben és irányítóként; és a nemzeti, amelynek mozgatói Miklós Béla, Vásáry, Valentiny, Teleki és Faraghó voltak, akik teljes mértékben bírták Zsedényi támogatását.

(Vége követhetik)

Magyar könyvek,
hanglemezek, csomag- és pénzküldés
KELENY - cég,
3650 St. Laurent
Blvd. Montreal.

Vásároljon magyar könyvet olcsón és bizalommal az emigráns magyarság legnagyobb könyvkereskedésében

B. N. Press Service

4 Earlham Street — London W. C. 2
ENGLAND

KEDVEZMÉNYES ÁRAJÁNLATUNK

A havonta megjelenő árjegyzékeinket minden érdeklődőnek díjtalanul és vásárlási kötelezettség nélkül megküldjük

BOCCACCIO: Novellák. 238 oldal, kötve \$	0.50
JÓKAI MÓR: Szegény gazdagok. I.-II.	1.00
JÓKAI MÓR: Sárga rózsa. 215 old. kötve	0.50
JÓKAI MÓR: Egy hirhede kalandor,	0.50
KITTENBERGER: Vadászkalandok Afrikában kötve	0.50
KARINTHY: Omnibusz. 224 old. kötve	0.50
KAFFKA M.: Színek és évek 256 old.	0.50
MIKSZT/HÁTH K.: Szent Péter esernyője 327 oldal kötve	0.50
MIKSZÁTH K.: Uj Zrinyiász. 310 old.	0.50
TERSÁNSZKY: Legenda a nyulpaprikásról kötve	0.50
VERNE GYULA: A francia zászló. kve	0.50
VERNE GYULA Dél csillaga 280 old. kve	0.50

A magyar irodalom legjobbaitól több ezer kötetet tartunk állandó raktáron. Vallásos tárgyú művek, szótárak, történelmi — nyelvészeti — irodalom — és művészet-történelmi tanulmányok stb. könyvritkaságok.

Intézmények és könyvkereskedők részére
nagy árkedvezmény

AMERIKAI EGYESÜLT ALLAMOK

Grosschmid B. Gézá

a pittsburghi Duquesne Universityn a közgazdaságtan nyilvános rendes tanárát, lapunk munkatársát, nemrég nagy kitüntetés érte; mint a PITTSBURGH CATHOLIC (1955, VI.23.) írja, „a szuverén katonai Máltai Lovagrend magisztrális lovagja lett; a Máltai Lovagrend a legrégebb és az egyedüli szuverén lovagrend, egy laikus vallásos szervezet, nemzeti csoportok federációja s célja, hogy nemzetközi alapon segítsen a betegeknek és nélkülözőknek.”

Az elmúlt másfél évben — számos könyvismertetésen kívül — a következő tanulmányai jelentek meg: „Kirche hinter dem eisernen Vorhang”, *Stimmen der Zeit*, 154 (1954) 10, — „Pesch's Concept of the Living Wage in *Quadragesimo Anno*”, *Review of Social Economy*, XII (1954), 2, — „How Communist Intrigue Fights 'Church of Silence'”, *Pittsburgh Catholic*, 1954, XII. 30 1955, I. 6., 1955, I. 13. „Meditation of St. Augustin” *America*, 92 (1955), 14, — „Order of Malta Retains Remarkable Capacity”, *Pittsburgh Catholic*, 1955, I. 20. I. 27, II. 3. — „A Máltai Lovagok — A Szentföld őrei. — *Magyar Szemle*, I. (1954), 2, — „Strategic Malta” *The Saturday Evening Post*, 1955, II. 19. — „The Knights of Malta”, *The Tablet*, 1955, III. 55.

Majór Róbert

„The Hungarian Emigrant Press” címmel a JOURNALISM QUARTELY 1955 tavaszi számában írt cikket a

náci, kommunista és demokrata magyar lapokról az emigrációban.

Fejős Pál

egyik vezetője volt annak a kutatásnak, mely kiderítette, hogy az egy millió éves Australopithecus prometheus, akinek maradványait a délafrikai Makapansgat folyó völgyében fedezték fel, már ismerte a tüzet és eszközöket használt. (NEW YORK TIMES, 1955, VI. 4.)

ANGLIA

Tábori László

világraszóló győzelmét a londoni atlétikai versenyen az egymérföldes távon az angol szász s a j t ó vezetőhelyen hozta. Még a NEW YORK HERALD TRIBUNE (1955, V. 29.) is első oldalon közölte az eredményt s Tábori képet. A NEW YORK TIMES (1955, V. 29.) szerint ez volt „a történelem legnagyobb egymérföldes versenye.”

Iharos Sándor

világrekordját két mérföldön, ugyancsak Londonban, hosszú, fényképes cikkben méltatja a NEW YORK TIMES (1955, V. 31.)

FINNORSZAG

Világrekordot futott

Helsinki-ben is Iharos Sándor, ezúttal 1500 méteren (3:40.8). Három hónapon belül ez volt a harmadik világrekordja. A másik kettőt 3000 méteren, ill. két mérföldön (rte el.

Az Állami Népi Egyesületes diadalútja Nyugateurópában

Első ízben volt *alkalma a nyugateurópai közönségnek

megismerkednie az itteni magyar népi táncokkal, énekkel, sőt zenével közvetlen élmény, egy magyar népművészeti együttes vendégjátéka útján.

A francia sajtó elragadtattottan ünnepelte a magyar vendégeket, akiknek első fellépésük 1955, II. 1.-én volt.

A FIGARO szerint műso-

ruk rendkívül változatos volt; a zene egyszerre lágy és erős, mint a tokaji bor; „ragyogó zene- és táncművészetet nyújtanak, amely teljesen őszinte, megkapóan vig s a vidámság mindenkire átragad.”

A legnagyobb példányszámú francia lap, a FRANCE SOIR kritikusa azt írta, hogy az együttes fenntartás nélkül meghódította a közönséget.

A PARIS PRESS első oldalán három fényképpel közöl riportot a bemutatóról. A cikk szerint az „együttes meghódította az Empire-színház két-ezer nézőjének a szívét.” Fellépésük valóságos diadal volt és minden finálét meg kellett ismételnök. A riport azt is elmondja, hogy a magyarok a román népi együttest váltották fel, de a hangulat erősen megváltozott. Az öltözök körül és a színpad mögött nem állnak esőkabátos, puha-kalapos, sötéttekintetű alakok zsebetett kezekkel, helyettük a látogató szívélyes és mosolygós arcú lányokkal találkozik és frakkba öltözött karmesterrel.

A LE MONDE az egyetlen francia lap, amelyik inkább negatív kritikát közöl: „A lengyel és a román után tegnap a magyar néptáncot láttuk. Folklor, megintcsak folklor... Abból, amit eddig bemutatattak nekünk, ez bizonyára nem a legragyogóbb, nem a legeredetibb...”

Az AURORE szerint „a magyar balett koreográfiája kitűnő, tele van pompás ötletekkel. A táncosok tehetségesek.”

A COMBAT „Magas színvonalú műsor” címmel írja: „Ime egy magas színvonalú műsor, amelyet senkinek sem szabad elszalasztania, aki szereti a népi zenét, sőt egyszerűen a zenét.” Kiemeli a cikk, hogy a XIX. században összeválogatták a magyar zenét és a cigányzenét. „Olyan muzsikuskoknak kellett jönnök, mint Kodály-nak, s főleg Bartók-nak, hogy feltárják a magyar népi zene arculatát.” A lap szerint épp a magyar együttes játéka tárja fel a magyar és a cigány művészet különbözőségét. „A műsor második része bemutat cigánytáncokat és cigányzenét is. Itt érezzük a különbséget a ritmusban és a melódiában is, nem beszélve magukról a kosztümökről.”

A AFP francia hírszolgálati iroda azt írja, hogy „a kivételes képességű együttes már az előadás elején meghódította a közönséget...”

A NEW YORK HERALD TRIBUNE párizsi kiadása szerint „egyszerűség, bájos naivság, lendületes táncok, cigányos jókedv, — ezek jellemzik a magyar népi együttes előadásait.”

Az együttes Belgiumban és Hollandiában szintén nagy sikerrel szerepelt.

KELET NEMETORSZAG

A Német Tudományos Akadémia

négy magyar akadémikust választotta meg levelező tagnak: Jánossy Lajost, Lukács (Folytatás a 15.-ik oldalon)

NYUGATI FIGYELŐ

AUER PÁL STRASSBURGBAN.

Auer Pál

volt a Rabnépek Parlamentjének strassburgi ülészakának megnyitó ülésén, július 1.-én a főszónok.

„M. Auer, Magyarország volt párizsi követe — írja a LE MONDE (1955, VII. 3-4) — egy bevezető expozéban kifejtette a fő témákat, melyek három napon át a delegátusok figyelmét különösen le fogják kötni: európai integráció, a menekültek jogi helyzete, a kulturális örökség megőrzése, a genfi konferencia és az elnyomott nemzetek sorsa. M. Auer felhívta a figyelmet emigráns társainak arra a hű óhajára, hogy népek felszabadítását békés úton kívánják elérni; határozottan aláhúzta, hogy a nyugatiaknak 'az oroszokat energikusan fel kell hívni kötelezettségeik tiszteletben tartására', különösen ami a népek önrendelkezési jogát illeti. Az ENSZ égisze alatt lefolytatott szabad választások, mondotta, alkotnák az egyetlen módját a probléma megoldásának. Ezzel kapcsolatban miért tárgyalnának Genfben kizárólag 17 millió keletnémetről? Az 5 millió (az eredeti beszédben 100 millió — a szerk.) euró-

pai, akiket mi itt képviselünk, tette fel Auer a kérdést, nem érdemel-e meg legalább hasonló figyelmet”

Eddig a francia lap cikke. Auer még ezt mondta a tolvábbiakban: „Véget kell vetni az orosz kolonializmusnak, amelyet a bandungi konferencián az ázsiai népek képviselői bírálata tárgyává tettek. Ezúttal európai és amerikai barátainkat illeti a szó. Világosan és határozottan meg kell mondaniok Genfben, hogy anélkül, hogy országainkban szabad választásokat tartanánk, végleges megállapodásokról nem lehet szó.” A semlegesítés nem volna megoldás, mert az a status quo fenntartását jelentené.

„Ezzel kapcsolatban úgy hiszem, hogy elérkezett az ideje annak is, hogy világosan megmondjuk, mit értünk szabad választások alatt. Ezeknek a választásoknak az UNO ellenőrzése alatt kell lefolytaniok. Az Egyesült Nemzeteknek egy-egy főbiztost és ellenőrző bizottságot kellene országainkba ideiglenesen küldenie, továbbá egyes tagállamok csapatait. Egy ilyen ideiglenes ellenőrző rendszer beveze-

tése, még teljesen függetlenül a választások ellenőrzésétől is, megnyugvást jelentene a szovjet kormány részére, mert hisz a UNO-nak ő is tagja.”

Auer szerint a Szovjet országokban a keleteurópai rendezésért elérhető a hidegháború megszüntetését, kölcsönös lezserelést, a Kelet és Nyugat közötti kereskedelmet és ezersféle más gazdasági előnyt.

Auer Pál egy korábbi beszédében, a Mouvement Européen Nemzetközi Tanácsának Versaillesben, Robert Schuman miniszter elnöke mellett tartott ülésén, szintén követelte a teljes felszabadítást és tiltakozott az esetleges semlegesítés ellen. „A Szovjetnek szüksége van — mondotta — a feszültség enyhítésére; tudomásul kell azonban vennie, hogy erre a mi problémánk megoldása nélkül nem kerülhet sor.”

A párizsi FIGARO közölte, hogy Auer és Gafoencu v. román külügyminiszter, a Közép- és Keleteurópai Bizottság megbízásából, felkérték a nyugati külügyminisztereket, hogy szólítsák fel az orosz kormányt Magyarországnak és Romániának a békeszerződés alapján való kiűritésére.

EGY NÉMET TUDÓS KÖNYVE ATTILÁRÓL

Irta: Ferdinándy Mihály

Altheim Franz: ATILA UND DIE HUNNEN.
Baden-Baden, Verlag für Kunst und Wissen-
schaft, 1951.

215 p., 17 tabl. map

A nomád kultúrák iránt egyre jobban elmélyülő érdeklődés jellemző változás a modern ember történelemszemléletében. A lovaspásztorokkal való foglalkozás az I. világháború előtt úgyszólván csak a magyaroknál állt az érdeklődés homlokterében, mint nemzeti téma, amelyhez eredetünk problémái kapcsolódtak. Az I. és még inkább a II. világháború után azonban az európai ember régi világának határai folyékonyvá váltak. Ma nem zárkozzhatunk el a népvándorláskorhoz hasonló jelenségek, rendkívüli átalakulások figyelembevételével, melyek kapcsán Kelet megint egyszer betódult Nyugatra s e módon a régi keleti néparadások történeti értékelését — melyek Európát a századok folyamán újra s újra nagy erővel támadták meg, anélkül, hogy fejlődését végképpen megakadályozhatták volna — égetően aktuális problémává tette.

Attila halálának másfélezeréves fordulója alakját más szempontból is aktuálisává tette. Am ez „aktualitástól” eltekintve sem volna könnyű az egész lovasnomád multban hozzá hasonló jelentőségű alakot találni. Halála óta sok más nép váltotta fel a húnok helyét: még sines közöttük egyetlen egy sem — még a mongolok sem —, melynek történeti és jelképes jelentősége a húnokéhoz volna fogható; s e népek nagy vezetői közt sem akad senki — még Dzsingisz kán sem —, akinek Európára tett formáló hatása, névének legendás ereje Attiláéval vetekedhetne.

Igy esett a német okortudomány és vallástörténet nagy reprezentánsának, Franz Altheim berlini professornak választása Attilára és húnjaira. A széles világtörténeti perspektívában, amit könyvében élénk rajzol, helyet kap a kínai, az iráni és a római kultúra minden olyan jelensége, amely a közöttük elhelyezkedő lovasnomád világ teljesebb megértéséhez vezethet. Felépül előttünk ennek az igen sajátosságos törvényszerűségeken nyugvó világnak egész konstrukciója, hogy azután a szerző a középponti alakhoz, Attilához, és annak életművéhez érjen. Attila halálával és a hún birodalom összeomlásával azonban a hún hatás nem áll meg: következőképpen az utol-

só két fejezetben Altheim egyrészt a hún történelmi példaszertü erejét jellemzi, melynek folytán a húnóság valamennyi török-tatár-mongol vándornép nagy prototípusává lett; másrészt pedig a húnóság és Attila szellemi hatását: az európai Észak nagy barbár keneszanszát fejti ki, melynek kései, de igen nevezetes emléke még a német nemzeti eposz is.

A hún történelem példaszertüisége igen komolyan veendő történeti tényező. Nemcsak a mai szemlélő számára ismétlődése a hún történelemnek az összes többi nomád török nép története, mely a húnok után jött, hanem — s ez a lényeges — maguk ezek a nomád török népek is felismerték sorsuknak a hún sorssal való belső hasonlóságát s tudatosan is arra törekedtek, hogy a húnok örökébe lépve, maguk is „hunná” váljanak. Ennek a felismerésnek a kapcsán kap Altheim könyve sajátosságos, azt mondhatnók vizsgáló perspektívát, amelyben megmutatkozik, hogy a „felbomlás” az „állandó megújódás” záloga: nagy szellemi erők — mint Attila — és nagy történeti alakulások — mint birodalma — egy bizonyos magasabb szempontból szemlélve a históriát, mint Altheim teszi, nem vesznek el, hanem folyton átalakulva és ősi lényegökhöz mégis hiven, hatnak és formálnak a korokon át.

Aki hat és formál, az elsősorban maga Attila. Altheim három síkon — a belpolitikai, a külpolitika és a vallásos-kulturális jelenségek síkján — jellemzi a hún királyt. Történetileg bizonyára legfontosabb az a mélyreható belpolitikai átalakulás, melynek Attila elindítója nem, de igenis alakítója és szervezője volt. A régi húnóság törzsek laza szövetségét jelentette, mint minden archaikus nomád állam. A vándorlás, meg a nagy hadi- és politikai feladatok és a letelepedett Délel való egyre szorosabb kapcsolat azonban a központi hatalmat mind erősebbé tette.

Attila nagybátyja, Rua, már király volt, a szó igazi értelmében, s éppen azért mindazon alakulásoknak összehúzására tört, melyek hatalmának még útjában állhattak. Rua és Attila éppenúgy szétrombolták a törzsfői hatalmat, mint a fejlődés hasonló fokán hat száz évvel előbb az ázsiai hún Mao-dun vagy ötszáz évvel később a magyar Geyza. Priskos már egy „feudálisan tagozott” társadalmat ír le, amelyben a törzsvézérek helyét a fejedelemtől személyesen is függő nagybirtokos osztály vette át. Ily módon azonban

LORD BRYCE BESZÉDE TRIANON ELLEN

A Nagy hatalmak fait accompli elé állították Magyarországot. Nem volt más alternatíva a magyar kormány részére, mint aláírni a békediktátumot. Ez a kényszerűség, megaláztatás, kiszolgáltatottság a békeszerződés okozta keserűsége felül olyan letargikus állapotba sodort bennünket, hogy nem vettük és nem is nagyon akartuk észrevenni azokat a hangokat, amelyek innen-onnan érdekeink védelmében szólaltak fel. Ma azonban 35 év távlatából és a jövő szempontjából feltétlenül érdemesnek, sőt szükségesnek tartom az egyik ilyen hangnak — Lord Bryce akkori beszédének — ismertetését. A majdnem teljes beszédet Owen Rutter-nak Horthy Miklós életéről szóló „The Regent of Hungary” című könyvéből idézem. (264-266 lapok.)*

Amikor a trianoni békeszerződés ratifikálása 1920. évi május hó 5.-én a Parlament (London) elé került, azt Lord Bryce hevesen elleanzte:

„Magyarország jogosan [elvárható volt] a tiszteletreméltóbb és megértőbb bánásmódot, — jelentette ki Lord Bryce beszéde folyamán — „Magyarország egyike Európa legöregebb királyságainak; régibb nem csak amolyan tiszavirág életű királyságoknál mint a porosz, vagy bajor — nem beszélve Ausztriáról, mint például Portugália, vagy Norvégia. Egyike Európá igazi, régi, nagy királyságainak. La-

kossága kivételesen magas szellemi igényű, szabadságszeertő nép. Fontos szerepet töltött be a világtörténelemben, századokon keresztül küzdött a szabadságért, nem egy esetben a Habsburgok ellen és ahogy azt Lord Newton jellemezte: Magyarország mindig barátságos érzülettel viseltetett ezen ország (Nagybritannia) iránt.

Nem szükséges külön hangsúlyoznom, uraim, hogy a háború alatt — úgy gondolom, nemes barátom, Lord Newton erre célzott — nem volt ország, ahol a brit hadifoglyokat olyan kifogástalanul kezelték volna mint Magyarországon. Sok esetben megengedték a hadifoglyoknak a szabadon való mozgást visszatérési ígéret fejében. Egy kedvezmény, amit nem hiszem, hogy brit hadifoglyok valahol másutt élvezhettek volna.

Legyen szabad hangsúlyoznom, hogy én nem látok semmiféle alapot fennforogni ahhoz a vádhoz, hogy Magyarországnak vezető szerepe lett volna a háború előidézésében. Ilyen vádak egyenesen folyamatosan állítgatnak, de kellő bizonyítékok nélkül. Ellenkezőleg, bizonyíték van arra, hogy a közvetlenül a háború kitörése előtt tartott tanácskozásokon gróf Tisza ellenezte a Szerbia részére szóló ultimátum meghozatalát és tőle telhetőleg — mint Magyarország miniszterelnöke — mindent el-

lorica plumata-nak a sáman madár-ruhájával való genetikus összefüggése elméletét már Altheim régebbi könyveiből is ismertük. Ez a teória most, az Attila-könyvben rendkívül messzenéző gondolatokkal egészül ki.

A sámani világ theriomorph elképzelései a harc magatartást is magyarázzák: az állatstílus közeponti témája, az „állatküzdelmi jelenet”, a harcimodorra is jellemző. Az elragadtatott sáman révületének parafrázisa a harcbarohanó nomád vitéz mómora: a harc bőszołtségek extatikus foka, amelynek legmegragadóbb jellemzését Altheim „Zaratustra” c. tanulmányából ismerjük. (Die Neue Rundschau, 1952, II.)

Az Attila-könyvben aztán lezárja a sort a cselező nomád harcmodor és mitikai mustráinak jellemzése

ebben a sommás összefoglalásban: „Nicht so sehr das Bild der angriffslustigen Bestie, sondern tierische Flucht und Verfolgung, Schnelligkeit und List standen ihnen vor Augen. Dabei veraendern beide Kaempfer dauernd ihre Gestalt: wenn der eine als Taube entkommen will, packt ihn der Verfolger als Adler; wenn er als Fisch entflieht, holt ihn der andere als Hecht ein.” Így válik a „magische Flucht” néven ismert etnológiai konceptus a sokszor megbeszélte „nomád harcmodor” legbelső mito-pszichológiai magyarázójává. Így kapcsolódnak össze a sokszerű, sokirányú, sokarcú adatok a lovasnomád világkép összefüggő szemléletében. Így válik Altheim könyve az olvasó szemében a húnok világának adekvát körképévé, — Attila halálának másfélevezredes fordulójának pedig méltó emlékjelvé.

követett a hirtelen bekövetkezett háború elkerülésére.

Az igazság az, hogy a háborút egy aránylag kis, kártékony bécsi klikknek köszönhetjük, amely szorosan együttműködött a németekkel, és nem a magyar közzellemnek, vagy magyar államférfiaknak.”

Miután áttekintést adott (Lord Bryce részleteiben Magyarország feldarabolásáról és — bár elvileg helyeselte Csehszlovák állam felállítását és ennek a Dunához való hozzáférhetőségi jogát, — kijelentette, hogy teljesen helytelen főleg magyar lakta területeket elcsatolni, ideértve egyetemi városokat, mint Pozsony és Kolozsvárt valamint, hogy Magyarországot jogtalanul megfosztják erdeitől és ásványaitól. Végül kifogásolta, hogy nem tartottak népszavazást Kárpátalján és Erdély magyarlakta részein. Ezután így folytatta:

„Nem óhajtok idejünkkel visszaélni azzal, hogy ismertetném M. Millerand⁺-nak a Szövetséges Hatalmak nevében irt levelét, amelyben ő a területváltozásokat illetően ezek álláspontját leszögezi. Gyakorlatilag ez olyasmit jelent, hogy a Szövetségesek nem óhajtják az ügyet gondosabban átvizsgálni. Ezt illetően a levél így szól: 'Mint hogy mi Magyarországot nem hagyhatjuk olyanak, mint amilyen volt, nem teszünk semmit sem annak érdekében, hogy Magyarország olyasmit kapjon, ami egyébként megilletné. Mivel tökéletes rendszerváltoztatások nélkül nem produkálhatunk, Magyarországtól nagy mennyiségű területet el fogunk venni amelyhez — saját elvünket követve — egyébként joga lenne.'

A Magyarországra kiszabott békeszerződés rendkívül súlyosságát illetően csupán egy mentesítést látok, s ez az, hogy a magyarok a háború előtt visszaéltek hatalmukkal és a magyar Koronához tartozó kisebbségeket bizonyos tekintetben elnyomták. Ez azonban áll minden Közép- és Keleteurópai hatalomra. Ahogy a magyarok viselkedtek abban az időben, az nem volt olyan elítélendő, mint a poroszok magatartása Posennél és messze elmarad a cárok lengyelországi ténykedései mögött, vagy pedig a mögött, amit a románok jelenleg folytatnak. Elmehetünk odáig, hogy azt mondjuk nincs tolerancia faji kérdésben a Rajna vonalán túl, akkor viszont nem tudom, hogy miért éppen Magyarország legyen az egyetlen ország a sok

közüli, amelyeknek szenvednie kell a vezetői által elkövetett tévedések miatt.

Amit a (Szövetséges) Hatalmak tesznek nem más, mint régi sérelmek gyógyítása újak teremtése révén. Ez pedig történik — amint azt Lord Newton mondotta — szöges ellentétben azokkal az elvekkkel, amelyeket a (Szövetséges) Hatalmak magukénak vallottak Európa újjászervezési programjuk vállalásakor. Én most nem csak Mr. Wilson Tízennégy Pontjára utalok. A Nagy hatalmak mindegyike elismerte és vállalta az újjászervezési feladatot, mégpedig azzal az őszinte óhajjal, hogy meg fog ismerkedni az elnyomott népek jogos kívánságaival; és azzal az elhatározással, hogy a vitás ügyeket elsimitja olyképen, miszerint a jövő kevesebb sérelmet és több megelégedést fog hozni, s következképpen türethetőbb biztonságot a béke érdekében. Ezeket az elveket a legnagyobb mértékben elhanyagolták. Ha a (Szövetséges) Hatalmak kevesebbet törődtek az igazsággal, mint valamely feltételezhető önös érdekekkel, vagy annyira kifáradtak a darabokra tört világ összeillesztésével járó kimerítő munkában, hogy elhatározták az ügyek rövidre fogását, — igazságtalanságot okozva — akkor ugyanazzal az erővel az igazságot és a jövő biztonságát is szolgálhatták volna.

Én nem siratom Magyarországot. Mindenek előtt a nép lelke, szelleme az, ami valamely országot nagygyá tesz; és a magyar népnek a lelke nincs megtörve.

Viszont minékünk attól kell tartanunk majd, hogy a békeszerződésben foglalt intézkedések az igazságtalanságnak, haragnak és keserűségnek az érzéseit oly módon fogják kiváltani az emberekből, hogy azok az első adandó alkalommal jóvá fogják tenni a békeszerződés hibáit. Igazságtalan megoldás ritkán maradandó. Van-e valaki, aki elhiszi, hogy az ami ebben a szerződésben van az a béke fenntartását szolgálja? Sokkal valószínűbb, hogy ez a jövő háborújának a magját veti el, amely háború majd akkor jön, amikor a legnagyobb szükség lenne békére.”***

(Dorogsághy Dénes)

⁺ Rich & Cowan kiadása London, 1939.

** Clémenceau után a békekonferencia elnöke.

*** Parliamentary Debates, 5th series, XIV. 239-45.

ANGOL VÉLEMÉNY A MAGYAR TÁNCRÓL

Irta: Cserenyey Géza

Lawson Joan: European Folk Dance.
London Pitman & Sons, 1953.
244 pag. ill.

Joan Lawson két éve megjelent „Európai Népi Táncok” c. könyvében külön fejezetet szentel a magyar népi táncnak, melyről a legnagyobb elismeréssel ír. A könyv belső oldalán levő illusztráció magyar táncospárt mutat és az alatta levő felirat szerint a magyar népviselet a leggazdagabb egész Európában. A munka külön-külön tárgyalja az európai népek táncait és e vonatkozásban feltűnően sok helyet szentel nekünk magyaroknak.

Lawson szerint a mindmáig fennmaradt magyar népi táncok közül több a katonáskodással van összefüggésben. Többek között ide sorolhatjuk a verbunkost, és ennek erdélyi változatát, a székely legényest is. A szerző kiemeli, hogy összefüggést kell keresni a magyarok táncakézsége és harci szelleme között. Ezt már annakidején a Habsburg-rezsim is felismerte. A császári udvar nagyra értékeltte a magyarok katonai erejét és a török háborúkat követő időkben a magyar katonákat legtöbbször tánc kíséretében toborozták.

A legrégebbi táncok másik csoportját a juhász s kanásztáncok képviselik.

A 19. században többen felfigyeltek már a régi magyar táncokra, majd az első világháború után erős mozgalom indult meg ezek konzerválására. Így hódította meg a csárdás is többek közt a báltermet. A csárdást bárki könnyen megtanulhatja, viszont a többi magyar tánchoz hasonlóan ezt is rendkívül nehéz igazán jól táncolni. Az eredeti magyar táncok elsajátításánál az jelenti a legnagyobb nehézséget, hogy a táncok nem betanult figurákon alapulnak, hanem az improvizáció végtelen változatán. E téren különösen a kállai kettős híres, de ugyanezt elmondhatjuk a csürdöngölőről és a székely legényesről is. A szerző szerint a lépések változatossága a

magyar hírnzéshez hasonlítható, amelyik ugyancsak a leggazdagabb egész Európában. Mindamelllett, miként azt Bartók, nagy magyar zeneszerző is megállapította, a táncok leglényege, akárcsak a magyar népzene is, igen egyszerű.

Külön figyelmet érdemel az a pár magyar tánc, ahol a táncos egy pohár bort egyensúlyoz tánc közben. Ezt a szokást a magyarokon kívül csak a baszkoknál és a Kaukázusban lehet megtalálni. Egy-két feltűnően hasonló vonást lehet fellelni a magyar és a skót táncok között is és nem lehetetlen, hogy ezek finn-ugor és viking közvetítéssel jutottak el a magyaroktól a skótokhoz. Érdekes, hogy miként a magyarok, úgy a skótok is megtartották az erős környező hatások ellenére is táncaik teljes eredetiségét.

Ezután az általános méltatás után a szerző rövid szakszerű ismertetést ad pár ismertebb magyar táncról. Munkája végén összehasonlító felsorolást közöl arról, hogy mely nemzetek népzenejéből merítettek elsősorban a zeneszerzők. E téren a magyarok, a németek, oroszok, csehek és spanyolok mellett járnak az élen. A szerző felsorolásában a magyar népzeneből Bartók és Kodály mellett Brahms és Liszt is merített. A német népzene ugyanakkor Beethovent, Brahmsot, Mozartot, Schubertet és Schumannnt ihlette.

A cseh és szlovák népzene Bartók, Dvorák, Smetana és Janacek használta fel, a spanyolt Granados, de Falla, Albeniz, és Turina. A finn népzene Sibeliuszt inspirálta, a norvég pedig Grieget. A lengyel népzene kevésbé ismert zeneszerzőkön kívül Chopinnek is forrásul szolgált. A leggazdagabb forrásnak viszont az orosz népzene mutatkozott és itt elég, ha Rimszkij-Korszakov, Csajkovszkij, Balakirev, Glínka, Muszorgszkij és Sztravinszkij nevére gondolunk.

Joan Lawson munkája értékes hozzájárulást jelent az ezirányú, sajnos eléggé szűkkörű irodalom számára és feltétlenül jelentékeny mértékben járul hozzá a Magyarország iránti kulturális érdeklődés felkeltésében.

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 "P" Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Az egyetlen magyar testvérségitő egyesület, melyet az Egyesült Államok kongresszusa látott el charterrel. 7 millió dollár vagyónunk, 30 millió dollár érvényben lévő biztosításunk van. Felveszünk az USA területén élő és 55 évesnél nem idősebb személyeket. Adunk élet-, baleset-, betegség-, valamint egyéni és családi kórház- biztosítást.

KÉRJEN TÁJÉKOZTATÓT!

NYUGATI FIGYELŐ

(Folytatás a 9. oldalról)

Györgyöt, Moravcsik Gyulát és Németh Gyulát. (IRODALMI UJSÁG, 1955, II. 19.)

A berlini Humboldt Egyetem Finnugor Tanszékén két évfolyamon mintegy 50 hallgató tanulmányozza a magyar nyelvet és irodalmat. „Az egyetem elvégzése után többségükben a kiadóvállalatok lektorátusaihoz, könyvtárakhoz kerülnek, így évről-évre nő a magyar irodalom, kultúra terjesztőinek tábora.” (MAGYAR NEMZET, 1955. II. 1.)

MAGYARORSZÁG Ngyszabású külföldi kulturális propagandát

indít a budapesti kormány. *Corvina* néven idegennyelvű könyvkiadó létesült, négy nyelvű *Magyar Szemle* indult meg, népművészeti csoportok és előadóművészek látogatják a Nyugatot, a magyar irodalom alkotásait adják ki külföldi kiadókkal, stb. „Zenei eredményeink terjesztését mind hazai, mind külföldi viszonylatban meg fogjuk szervezni” — írja az UJ ZENEI SZEMLE (1954, X.)

Hajós Alfréd

kettős olimpiai győzelmének hatvanéves évfordulóját ünnepli. Hajós az első modern olimpiászon, Athénben 1896-ban, aranyérmes nyert a 100 és 1200 méteres úszásban. Az 1924-i párizsi olimpiászon a Szellemi Olimpiás második díját nyerte el. Mint műépítész is kivette részét a sportterén: a Margitszigeti Sportuszoda építési pályázatán az ő tervét fogadták el.

NYUGAT NÉMETORSZÁG A WELT AM SONNTAG

című kölni lap hosszú riportot közöl egy magyarországi utazásról (1955, II. 27.) „Az volt a benyomásunk — írja többek közt — hogy az emberek Magyarországon, függetlenül a kommunista terrortól, belsőleg sokkal szabadabbak maradtak s önállóbban gondolkodnak még mindig, mint például a jugoszlávok.

Megrendüléssel tudtuk csak hallgatni, amikor nem is kevesen kijelentették: „Hála Isten, hogy jön a háború; csak nyerhetünk vele, vesztenünk már nincs mit’...

Szivélyesek, segítőkészek és lovasiasak maradtak a magyarok a szovjetszabású alatt

MAGYAR FIÚ- OTTHONBA

A piarista atyák felvételt hirdetnek Derby-i (N. Y.) magyar fiú otthonukba. Felvételre jelentkezhetnek magyar származású fiúk 10-től 16-ik életévig. A fiúk a helybeli amerikai plbánia iskolába járnak és napi magyar nyelvű oktatásban részesülnek az iskolán kívül otthon. Az évi ellátási díj \$ 600, amely egyszerre, vagy havi \$ 60-os részletben fizethető. Számos sportlehetőség az Erie tavon és a Rend 7 acres parkjában.

Érdeklődni lehet Piarist Father's, P. O. Box 2096, BUFFALO 5, N. Y.

is. És ez őszinte náluk. ‘Néze kérem, őseink végül a törököket is túléltek...’ — mondta nekünk egy magyar és fortélyos mosollyal nézet szovjetszabású uniformisára.”

Földes Andor

hangversenyéről írja a FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG (1954. XII. 1.): „Mozart G-dur zongoraverse-nyét mély művészi kultúrával és zenei izléssel játszotta.

„Uj találkozások művészekkel nem mindig olyan örvendetese-ek, olyan gyümölcsözőek — írja a HANNOV. PRESSE (1955, II. 12.) — mint milyen a magyar-amerikai zongoraművésszel, Földes Andorral volt.. Nemcsak a Beethovenhangverseny, de a f. hó 10-i Bartók-est is a legke-plemesebb meglepetést jelentette.“

„Volksgeschichte der Deutschen in Ungarn” címmel tavaly jelent meg Stuttgartban Matthias Anna-bring illusztrált könyveskéje.

—o—

IRODALMI
ANKÉNTUNKAT
arvagtörődés miatt
következő számunk-
ban folytatjuk.

—o—

MÜFORDÍTÁSI PÁLYAZAT

Előző számunkban részlete- sen ismertettük a HIRÜNK A VILÁGBAN műfordítási pá-lyázatának feltételeit. A pá-lyázat beküldésének határide-jét meghosszabbítottuk f. év október 15-ig. Az angolra for- dítando novellák szövegét, va- lamint a pályázat részletes is- mertetését kívánatra minden

NOTRE REPUTATION DANS LE MONDE

Géza Teleki, ancien ministre, continue sa série d'articles commencée dans notre dernier numéro et poursuit son compte-rendu au sujet de la formation à Moscou du gouvernement provisoire hongrois. Le 16 novembre 1944, alors que la majeure partie de la Hongrie était déjà occupée par les Russes, un accord détaillé fut réalisé, à la résidence de Molotov, au Kremlin, entre les délégués hongrois et russes. Les délégués hongrois étaient les suivants: les 3 fondés de pouvoir de l'amiral Horthy, le général Faraghó, le ministre plénipotentiaire Szent-Iványi et le professeur Teleki, ainsi que les généraux Miklós et Vorós qui se constituèrent transfuges après la déclaration d'armistice avortée de l'amiral Horthy. Les Russes étaient: Molotov, l'ambassadeur Dekanozov et le vice-chef d'état-major Kuznetzov. Il a été convenu qu'un gouvernement hongrois provisoire serait formé avec résidence à Debreczen, sous la présidence du général Miklós. Étant donné que les délégués persistèrent dans leur refus de traiter avec les communistes hongrois devenus citoyens soviétiques, les Russes empêchèrent les membres de la délégation hongroise et les généraux de retourner en Hongrie et ils y envoyèrent par avion Ernő Gerő et Imre Nagy avec le charge d'étudier la situation sur place.

Entre temps, deux officiers hongrois arrivèrent à Moscou sur l'avion qui aurait dû y amener plusieurs chefs de la

résistance hongroise; ceux-ci furent empêchés, pour des raisons inconnues, de se présenter au champs d'aviation à l'heure convenue. Selon ces officiers la Résistance avait déjà désigné les membres d'un nouveau gouvernement hongrois en les personnes de Bajcsy-Zsilinszky, Tildy, Kéthly, Szakasits, Rassay et deux communistes hongrois: Kállai et Somogyi. La délégation hongroise de Moscou en a informé le gouvernement soviétique, mais celui-ci ne fit aucune réponse.

Le 5 décembre, dans le bureau du général Kuznetzov, le communiste hongrois Gerő a remis aux délégués hongrois une liste de gouvernement provisoire hongrois qui était exactement la même que celle qui devait devenir plus tard la liste du gouvernement provisoire „élu” à Debreczen. Les délégués hongrois demandèrent un délai de réflexion. Les négociations décisives commencèrent à 2 h. 30 du matin, le 6 décembre, dans le bureau de Molotov. Celui-ci déclara d'emblée qu'„Il était hereux d'avoir appris que les délégués hongrois avaient accepté la proposition russe au sujet de la formation du gouvernement provisoire.” Ensuite il s'adressa personnellement aux généraux et à Teleki (Szent-Iványi était absent à cause de sa maladie) et leur demanda, un à un, s'ils voulaient participer à ce gouvernement. Teleki refusa.

Vu qu'il était dans l'intérêt du gouvernement soviétique,

pour plusieurs raisons, de voir le comte Teleki prendre part dans le future gouvernement hongrois, Molotov finit par accepter la proposition de ce dernier visant à ce que les hauts dignitaires d'Etat, les représentants des Eglises, et des professeurs soient invités dans l'assemblée Nationale Provisoire prévue. Ensuite Molotov déclara textuellement à Teleki: „Vous pouvez participer, ou non, au gouvernement. C'est votre affaire privée. Mais si vous refusez votre participation, nous résoudrons le problème à notre manière.” Mis ainsi au pied du mur, Teleki se vit contraint d'accepter la proposition russe, et il donna son consentement d'être mis sur la liste des ministres.

Quant à Gerő et Nagy, qui étaient également présents à cette conversation, ils ne furent même pas interrogés par Molotov au sujet de leur participation.

Le 7 décembre, les six hongrois prirent le train pour retourner en Hongrie. Les Russes l'ont retenu à Szent-Iványi, et laissant entendre que l'on aurait besoin de lui, d'abord comme homme de liaison avec le gouvernement provisoire de Debreczen et ensuite comme premier ministre de Hongrie à Moscou.

HIRUNK A VILÁGBAN

Revue Bimensuelle

Hongroise

Szerkeszti:

Csicsery-Rónay István

(Washington)